

Stand van zaken, de Databank Nederlandse Zweefvliegen

John T. Smit

Op de landelijke zweefvliegendaag van vorig jaar werden enkele getallen gegeven waaruit de hoop geput kon worden dat we de magische grens van de 300.000 records zouden gaan halen in het bestand. Er werd toen ook gezegd dat er nog veel waarnemers waren die hun waarnemingen uit 2002 nog niet hadden ingeleverd. Beide opmerkingen zijn klaarblijkelijk een zeer goede stimulans geweest voor velen om hun waarnemingen nog door te geven. Hieronder volgt een overzicht van de Databank Nederlandse Zweefvliegen.

HISTORIE

De voorlopige atlas van de Nederlandse zweefvliegen gaf een verspreidingsoverzicht gebaseerd op ongeveer 100.000 records. Deze waren vooral afkomstig uit digitale bestanden van verschillende personen. Daarnaast waren er enkele bestanden aanwezig van bepaalde soortgroepen, die al een keer opgenomen waren. Deze gegevens zijn voor de zeldzame soorten aangevuld met collectiewaarnemingen uit de belangrijkste collecties. Dit bestand is, na het verschijnen van de publicatie, gefatsoeneerd en opgeschoond wat resulteerde in de basis van de Databank Nederlandse Zweefvliegen met ongeveer 100.000 records.

In 1999 is een begin gemaakt met het controleren en opnemen van de beide grote museumcollecties in Amsterdam en Leiden. Tegelijkertijd zijn ook de kleinere streekmusea opgenomen. Bovendien is er vanaf die tijd een sterke toename van waarnemers en ingeleverde waarnemingen, waarbij het laatste veldseizoen de kroon spant.

WAP-INSPANINGEN

Het laatste veldseizoen, 2002, is gebruikt om de laatste gaatjes in de verspreidingskaarten te dichtten door middel van het Witte gebieden Actie Plan. Dit bleek een succes. Niet alleen zijn bijna alle laatste, witte, uurhokken bemonsterd, ook veel van de 'grijze' hokken zijn beter onderzocht.

Op 15 maart 2003, de 4^e landelijke zweefvliegendaag, zaten er 259.590 records in het bestand. Er lagen toen nog zo'n 50 bestandjes en 380 formulieren die toegevoegd moesten worden. De voorzichtige schatting dat dit om ongeveer

41.000 records zo gaan, bleek naast de betekenis van een uiteindelijk score van net boven de 300.000, behoorlijk onderschat.

DE DATABANK ANNO 2004

Na toevoeging van alle bestanden en formulieren bleek het totaal aantal records aanzienlijk hoger te liggen: 373.745 records! Een geweldige prestatie! In tabel 1 staat een overzicht van de groei van de databank in de afgelopen 5 jaar.

	2000	2002	2003	2004
Records	104599	218817	259590	373745
Kmhokken	4764	7966	8354	10634
Uurhokken	1235	1428	1563	1590

Tabel 1: Groei en spreiding van de records over kilometer- en uurhokken in de afgelopen 5 jaar.

CONTROLES

Om tot een goed en degelijk bestand te komen dat gebruikt kan worden voor de analyses voor de atlas, werd het hele bestand aan strenge controles onderworpen. Allereerst werden er de standaard controles uitgevoerd, die sinds zijn oprichting in 2000 standaard zijn, namelijk de BZN controles. Eenieder die waarnemingen had ingeleverd van BZN soorten, zonder daar enige vorm van bewijs bij mee te sturen, kreeg onverbiddelek een brief in bus met het verzoek hiervan alsnog een bewijsstuk te overleggen. Alle waarnemingen hiervan die niet eenduidig bewezen konden worden kregen een code 'onbetrouwbaar'. De volgende controlestep was de aanvulling van de ontbrekende coördinaten. Voor zo ver mogelijk zijn bij de waarnemingen de coördinaten opgezocht, zodat ook deze waarnemingen zichtbaar zouden worden op de verspreidingskaarten. Vervolgens zijn van alle soorten kaarten uitgedraaid. Aan de hand van deze kaarten zijn rare stippen opgespoord, waarna de waarneming geverifieerd kon worden. Hetzelfde is gedaan met de vliegtijd-diagrammen. Hiermee konden waarnemingen met een vreemde datum opgespoord worden. Als laatste zijn alle zeldzame soorten nog eens helemaal gecontroleerd. Waarbij alle records stuk voor stuk zijn doorlopen. Het criterium was dat de soorten in minder dan 0,78% van de onderzochte hokken gevonden zouden zijn, het ging daarbij om ongeveer 80 soorten.

ANALYSE BESTAND

Na alle controles zijn er 1.627 records gekenmerkt als onbetrouwbaar. Het ging dan in de meeste gevallen om de volgende typen waarnemingen:

- Waarnemingen in het buitenland
- Rare BZN waarnemingen zonder bewijs
- Rare waarnemingen die oncontroleerbaar waren
- Dubbele waarnemingen

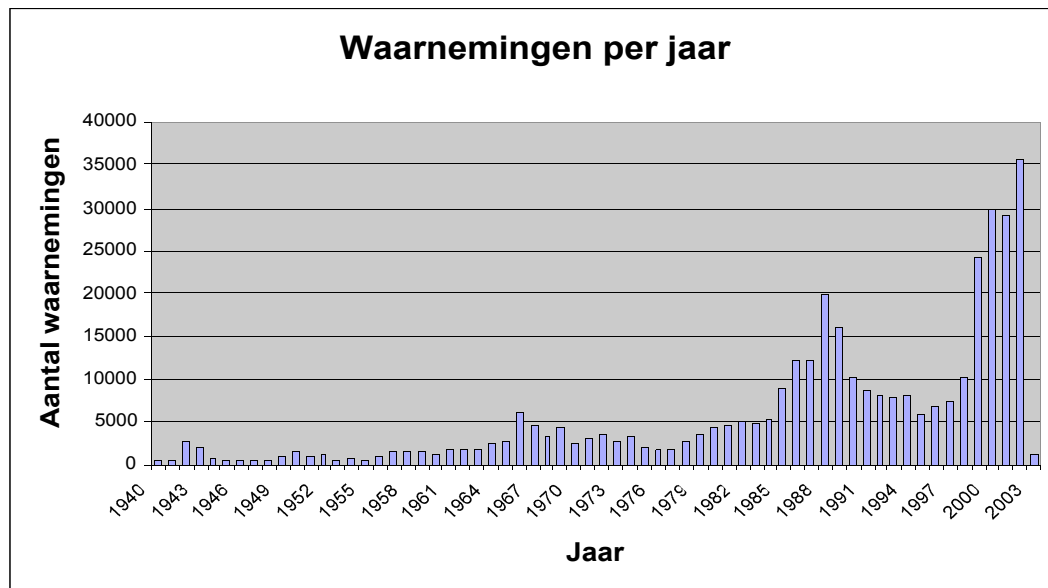
Al met al is er dus een bestand met 372.118 records dat gebruikt kan worden voor de atlas. Dat het atlasproject een enorme impuls is geweest voor het aantal ingeleverde waarnemingen moge duidelijk zijn. In het begin was er de 'angst' dat het belachelijk hoge aantal waarnemingen van 1988 niet geëvenaard kon worden. Later bleek dat echter ongegrond.

In de figuur 1 is de spreiding van de waarnemingen in het bestand vanaf 1940 weergegeven.

Zoals overal zijn er altijd aspecten die je niet zelf in de hand hebt, zo ook hier. Hoewel op drie na alle witte uurhokken in het seizoen van 2002 bezocht zijn zijn toch niet alle gegevens doorgegeven. Hierdoor zijn er 7 uurhokken in Noord-Brabant die nog steeds wit zijn, naast de drie in Overijssel en Drenthe. Maar goed, afgezien van die 10 witte vlekjes, is het toch een respectabele en mooi gevulde kaart waar we trots op mogen zijn!

Figuur 2: De kaart met alle uurhokken waaruit waarnemingen van zweefvliegen bekend zijn

Figuur 1: Aantal waarnemingen per jaar vanaf 1940.